Nº. 24. Donderdag 12 Juni 1913. 13de Jaargang.

Het Koloniaal Weekblad

Orgaan der Vereeniging

OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel G. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang."

Abonnementsprijs per jaar:

Vrij aan huis of franco per post binnenland, bij vooruitbetaling	f 2.50
Voor Oost-Indië en het Buitenland	„ 4.—
Afzonderlijke nummers	„ 0.05

Prijs der Advertentiën:

Per vakje	f 2.—
Bij contract reductie.	

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: 7a HEERENGRACHT, DEN HAAG.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Heer W. VAN DER ZIJL, *51 Verhulststraat.*

Voor *Advertentiën* tot de Drukkerij „LUCTOR ET EMERGO", AMALIA VAN SOLMSSTRAAT, *Telefoon 4424,* beiden DEN HAAG.

LEDEN of ABONNÉ's, die het Weekblad niet tijdig ontvangen, of zij die VERHUIZEN worden verzocht hiervan bericht te zenden aan den Administrateur, Verhulststraat 51, Den Haag.

MYSTERIE.

In het nummer van 15 Mei van dit weekblad deelden wij de beschouwingen der Koloniale Staten mede over de grenzen onzer kolonie. In zijne Memorie van Antwoord gaf de Gouverneur daarop dit verstandige bescheid: „Nu onlangs door de Nederlandsche Regeering schriftelijk eene verklaring betreffende de Westelijke grensquaestie is afgelegd, acht ondergeteekende zich niet gerechtigd deze aan te vullen. Intusschen is ondergeteekende gaarne bereid den Minister te verzoeken hem in staat te stellen de vragen der Staten te beantwoorden".

Bij de openbare behandeling der begrooting voerden drie leden het woord over de kwestie van de westelijke grens. Het officiëele verslag heeft ons nog niet bereikt; volgens het verslag in De West van 6 Mei heeft de gedelegeerde van den Gouverneur, de Procureur-Generaal, de beschouwingen van de drie leden beantwoord met een herhaling van hetgeen hier boven uit de Memorie van Antwoord is aangehaald. Verder zeide de gedelegeerde, dat hij wel kon mededeelen „dat de beslissing betreffende den bovenloop der Corantijn niet is genomen door den huidigen minister van buitenlandsche zaken, maar reeds in 1903, nadat kennis genomen was van al wat over dit onderwerp geschreven was ook door Dr. Benjamins, en nadat de Raad van State ter zake was gehoord. Als de Minister voldeed aan het verzoek van den Gouverneur om hem te machtigen de ter zake gevoerde correspondentie ter inzage te geven aan de Staten, dan zal blijken, dat hier geen lichtzinnige beslissing is genomen."

Daar ook het blad Suriname van 9 Mei het jaar 1903 noemt, kan hier niet aan een drukfout gedacht worden.

De indruk der mededeeling op de Staten vergelijkt het blad bij een donderslag.

Op een opmerking van den heer Thomson, dat een regeling buiten de Staten-Generaal om tot stand gekomen, niet bindend kan zijn, antwoordde de gedelegeerde, „dat het hier niet betrof een grensregeling, niet het uitmaken van een geschil, maar dat beide regeeringen integendeel tot de conclusie waren gekomen, dat er geen grensgeschil bestond."

De West merkt hierbij op:

„Deze laatste redeneering riekt sterk naar sophisme. Het feit alleen reeds, dat de twee eenige verkenners van den Boven-Corantijn het oneens zijn, welke tak de eigenlijke voortzetting is, wijst er op, dat hier iets viel uit te maken en te regelen."

Vóór wij verder gaan, willen wij even opmerken, dat alleen Barrington Brown al de bronrivieren van de Corantijn heeft opgenomen. Had Schomburgk niet door een toevallige omstandigheid de later door Brown ontdekte New-River voorbijgevaren, dan had hij zeker deze rivier als de voortzetting van de hoofdrivier beschouwd. Verder zij opgemerkt, dat art. 1 van het Surinaamsche Regeeringsreglement niet gewaagt van grensgeschillen, maar van „regeling der grensscheiding". En dat er in de Corantijn iets te regelen viel, blijkt reeds uit deze mededeeling van den gedelegeerde: „De kwestie van het bezit der eilanden, is een tweede vraag, die nog niet geheel is opgelost."

Zal ook deze kwestie worden opgelost buiten de Staten-Generaal om?

Wij moeten hier nog eens in herinnering brengen (zie ons nummer van 13 Maart), dat de Minister van Koloniën in de Mem. v. Antw. op het Voorl. Verslag der Tweede Kamer betreffende de Surin. begrooting voor 1902 het volgende had geschreven:

„Tot aanvulling van hetgeen de vorige Minister in zijne Memorie van Antwoord betreffende de begrooting voor 1901 met opzicht tot de grenzen van Suriname mededeelde, kan de ondergeteekende berichten, dat de Britsche Regeering volkomen erkend heeft, dat de rechten van de Nederlandsche Regeering niet getroffen kunnen worden door de uitspraak van het scheidsgerecht te Parijs betreffende de aan te nemen grens tusschen Venezuela en Engeland, doch hij acht het hoogst gewenscht, dat de grenzen worden bepaald en stelt zich voor tot voorbereiding daarvan de noodige stappen te doen."

Dit scheidsgerecht was nl. zijn boekje te buiten gegaan en had de Koetari als de grens tusschen Nederlandsch en Britsch Guiana genoemd. Wij hebben deze vreemde historie uiteengezet in ons nummer van 3 April en zullen daarop niet terugkomen.

Uit de woorden van den Minister blijkt zonneklaar dat de grenzen niet bepaald waren, dat er dus grensregeling moest plaats vinden, die niet zonder medewerking der St.-Generaal kan geschieden.

De Engelsche Regeering wist wat ons protest beduidde; de kaart van Loth was haar bekend. Haar antwoord zou geen zin hebben als men er iets anders uit moest lezen dan dat ze erkende, dat er onzekerheid omtrent de grens bestond. Beteekende haar antwoord niet anders dan een platonische erkenning van een algemeen erkenden rechtsregel, dan heeft zij met onze regeering een loopje genomen.

De Minister zou dus tot voorbereiding van de bepaling (of regeling, wat hier op hetzelfde neerkomt) der grens de noodige stappen doen.

De Staten-Generaal vernamen van deze stappen niets, totdat in 1913 de Minister van Buitenl. Zaken aan de Eerste Kamer mededeelde, dat de beide regeeringen tot overeenstemming waren gekomen. Met deze leuke kennisgeving nam genoemde Kamer genoegen. Zij verlangde niets meer te weten. En nu komt uit Suriname de verbluffende mededeeling, dat reeds in *1903* de beslissing betreffende den bovenloop der Corantijn is genomen. Toen was het Ministerie Kuyper aan het bewind. Minister van Koloniën was de heer Idenburg, van Buitenlandsche Zaken de heer Melvil baron van Lijnden.

Reeds in 1903! Jarenlang heeft men dus zoowel voor het moederland als voor de kolonie verzwegen, dat er een beslissing was.

Had de kolonie niet het recht haar eigen grenzen te kennen? Heeft de geheimzinnigheid der diplomatie geen grenzen?

In 1904, 1905, 1906 en ook daarna verschenen er zoowel in de Surinaamsche als in de Nederlandsche pers artikelen, waarin gewezen werd op de wenschelijkheid eener grensregeling met Britsch Guiana. Een communiqué van het Surinaamsche Bestuur of van de Nederlandsche Regeering had een eind kunnen maken aan al dat geschrijf. Maar Bestuur en Regeering zwegen als het graf.

Waarom?

In Mei 1907 verscheen het Voorloopig Verslag van de Tweede Kamer betreffende het verdrag tusschen Suriname en Brazilië, mede onderteekend door den heer Lely, die in 1903 gouverneur van Suriname was.

Onze ruimte laat niet toe het geheele stuk hier over te nemen, maar eenige zinsneden moeten wij overschrijven:

.......„Ongeveer tweemaal zoo groot [als het gebied tusschen de Marowijne-kreek en de Itani] is het grondgebied, dat wij eventueel misschien zouden prijsgeven aan de zijde van Britsch-Guyana. De grens tusschen deze kolonie en Suriname wordt gevormd door den Corantijn. Verschil van meening bestaat evenwel met betrekking tot de vraag, of de Nieuwe Rivier dan wel de Coeroeni, hooger op Cutari geheeten, als de bovenloop van den Corantijn moet worden aangemerkt."........

.......„Terecht heeft dan ook de Nederlandsche Regeering bij gelegenheid van de onderhandelingen ter zake van de grensregeling tusschen Britsch-Guyana en Brazilië uitdrukkelijk verklaard, zich alle hare rechten voor te behouden en zich door de uitspraak van den scheidsrechter niet gebonden te zullen achten."........

.......„Minder bezwaar zou men tegen de overeenkomst hebben, indien deze de tweede opvatting mocht huldigen en de snijpunten van de waterscheiding met de Surinaamsch-Fransche en de Surinaamsch-Britsche grens als eindpunten van de Surinaamsch-Braziliaansche grens aannam. In dit geval toch zou de vraag, of eenerzijds de Marowijne-kreek of de Itanie, anderzijds de Coeroeni-Cutari of de Nieuwe Rivier als grens is te beschouwen, geheel ongepraejudicieerd blijven."........

.......„Verscheidene andere leden verklaarden hiertegenover, dat zij, indien slechts deugdelijk vaststaat, dat het tractaat het vraagstuk van de grenzen tusschen Suriname en Fransch- en Britsch-Guyana on-

aangeroerd laat, tegen de overeenkomst geen bezwaar hadden.”.........

.......„Behalve het antwoord op de bovengenoemde vragen, zou men bij de Memorie van Antw. gaarne vernemen, of de Regeering ook eenige mededeeling kan doen met betrekking tot eene eventueele regeling van de grenzen tusschen Suriname eenerzijds en Fransch- en Britsch-Guyana anderzijds, en, zoo mogelijk, op welke grenzen onze kolonie naar het oordeel der Regeering aanspraak mag maken.”.........

Dit werd geschreven in 1907, dus 4 jaren nadat, zooals de gedelegeerde van den Gouverneur aan de Staten mededeelde, de beslissing genomen was. Als er iets uit deze aanhalingen blijkt, dan toch zeker dit, dat de Tweede Kamer in de meening verkeerde, dat de grensregeling nog k o m e n m o e s t.

De Ministers van Buitenlandsche Zaken en van Koloniën, de heeren v. T e t s v a n G o u d r i a a n en F o c k, hebben in hunne Memorie van Antwoord (ingezonden bij brief van 13 Januari 1908, dus niet in overhaasting opgesteld) zich dan ook beijverd de Kamer uit haar waan te brengen?

Neen, dat hebben de heeren niet gedaan. Integendeel, zij hebben de Kamer in den waan gelaten, dat de grensregeling nog in de toekomst lag. Ziehier eenige aanhalingen uit de Mem. v. Antwoord:

.......„Het tractaat loopt geenszins vooruit op de regeling der Fransch-Nederlandsche en Britsch-Nederlandsche grens, zooals ook reeds in het Voorloopig Verslag opgemerkt werd. Het is trouwens vanzelf sprekend, dat eene grensregeling tusschen twee landen nooit invloed kan hebben op de bepaling der grenzen tusschen één dier twee landen en andere Mogendheden. In casu kan dus eene regeling der grens tusschen Brazilië en Nederland geenen invloed hebben op de grensbepaling tusschen Nederlandsch- en Fransch- of Britsch gebied.”.........

.......„Aangezien, zooals hierboven is uiteengezet, de regeling der grenzen van Suriname eenerzijds en Fransch- en Britsch-Guyana anderzijds geenerlei invloed op de onderhavige regeling kan hebben, meenen de ondergeteekenden, dat de aangelegenheid der Nederlandsch-Britsche en der Nederlandsch-Fransche grens hier buiten beschouwing kan blijven.”...

Op de laatste hierboven uit het Voorl. Verslag aangehaalde vraag gaven de Ministers g e e n antwoord.

Bij de Mem. v. Antw. werd een schetskaart gevoegd, die de Kamer nog meer in haar meening moest versterken, omdat de kleuren, die de grens aanwijzen, eindigden bij de samenvloeiing van de Koeroeni en de New River.

Hoe is nu deze inderdaad verbijsterende gang van zaken te verklaren? Aan de goede trouw van de heeren V a n T e t s v a n G o u d r i a a n en F o c k mag niet getwijfeld worden. Niet tegen beter weten in hebben zij de Staten-Generaal en het Nederlandsche volk verkeerd ingelicht. Tenzij de gedelegeerde van den Gouverneur zich in het jaartal vergist heeft, wat niet waarschijnlijk is, moet men dus aannemen, dat nòch het Departement van Buitenlandsche Zaken, nòch dat van Koloniën op de hoogte van de zaak was, zoo er althans geen derde mogelijkheid bestaat, die men alleen kan te weten komen, wanneer er een einde gemaakt wordt aan de ongemotiveerde geheimzinnigheid, waarin de diplomatieke dessous van deze zaak gehuld worden. Waarom blijven de toegezegde volledige bescheiden uit? Zijn er dingen gebeurd, die voor het Nederlandsche volk verborgen moeten blijven? Beschouwt men als verouderd Thorbecke's (in ander verband geuite) woorden: „Licht is in de politische wereld, als in de natuur, een noodzakelijk levenselement; bij welks gemis geene of niet dan eene halve, ziekelijke ontwikkeling te wachten is?”

Zoo de Britsche Regeering afwist van de beslissing van 1903 — en dat moet men wel aannemen — dan is Nederland vele jaren de risée geweest van Engeland. Van den anderen kant is het dan weer niet te verklaren, dat het Bestuur van Britsch Guiana op het eind van Februari 1912 (zie ons nummer van 15 Mei) niets wist van die beslissing.

Bij de openbare behandeling van het verdrag met Brazilië op 19 Mei 1908 kwam men niet terug op de kwestie van de oostelijke en de westelijke grens. De Minis. van Buitenl. Zaken, de heer D e M a r e e s v a n S w i n d e r e n, nam niet de moeite de Kamer te helpen uit haar waan, dat er nog geen grensregeling was. Een ervaren diplomaat zwijgt als er niets gevraagd wordt. Die uit dat zwijgen verkeerde gevolgtrekkingen maakt, heeft het aan eigen onnoozelheid te wijten. Ook de heer H e e m s k e r k zweeg op dien laatsten dag, dat hij Minister van Koloniën a. i. was.

De Eerste Kamer vertrouwde blijkbaar de zaak niet. In het Eindverslag over het zooeven genoemde verdrag werd de wensch geuit „van de Regeering te vernemen, of er ten opzichte van de andere mogendheden zekerheid van grens bestaat, en zoo neen, of spoedig eene grensregeling te wachten is”. Het stuk was van 30 Juni.

Bij de openbare behandeling op 8 Juli veroorloofde zich de heer D e M a r e e s v. S w i n d e r e n, in antwoord op de vraag, mede te deelen „dat een onzekerheid in algemeenen zin nopens de grens nòch met onze oostelijke, nòch met onze westelijke naburen in Suriname bestaat en dat de onderhandelingen in 1905 met Frankrijk geopend voor regeling van eenige détails nog niet tot een eindresultaat geleid hebben, zooals ook reeds in de Mem. van Antwoord aan de Tweede Kamer te lezen staat”.

En geen der heeren sprong uit zijn vel! Niemand herinnerde zich den inhoud van het Voorloopig Verslag der Tweede Kamer en de daarop gevolgde Memorie van Antwoord.

De beraadslaging werd gesloten en het wetsontwerp zonder hoofdelijke stemming aangenomen.

O n z e k e r h e i d i n a l g e m e e n e n z i n!

Wat beteekende weer deze reserve? Waarom werd dit niet nader toegelicht? Zeker, in algemeenen zin zijn de Marowijne en de Corantijn onze grenzen, maar de overeenkomst van 1799 is er nog. De eilanden in de Corantijn behooren ons en die kunnen niet gedeeltelijk aan Engeland afgestaan worden zonder medewerking van de Staten-Generaal.

Ook de Tweede Kamer heeft haar eigen Voorloopig Verslag en het daarop ontvangen antwoord vergeten. Des heeren V a n S w i n d e r e n's leuke verklaring verhinderde niet, dat de Tweede Kamer op 22 December 1911 op de zaak terugkwam. (Zie Het Koloniaal Weekblad van 28 December 1911 en 4 Januari 1912). Het komt meer voor, dat Ministers van Buitenl. Zaken niet au sérieux worden genomen. Zoo ziet men b.v. in het Tijdschrift v. h. Aardr. Genootschap van 15 Januari 1913 de wensch geuit „dat nu spoedig in de Eerste of Tweede Kamer aan onzen Minister van Buitenlandsche Zaken nadere en meer positieve inlichting omtrent de grensk w e s t i e s worde gevraagd en verkregen”.

En dat trots des Ministers antwoord op 8 Juli 1908.

De Eerste Kamer gaf aan den wenk van het tijdschrift gehoor en ontving van den Minister van Buitenlandsche Zaken het antwoord, dat wij in ons nummer van 27 Februari 1913 hebben besproken. Naar het antwoord van 1908 werd, wellicht beleefdheidshalve, niet verwezen.

En inmiddels blijft de natie onkundig van de wijze, waarop onze Regeering met die van Engeland „tot overeenstemming” is gekomen.

In Mei 1907 spraken „verscheidene leden” der Tweede Kamer twijfel uit „of de Nederlandsche Regeering in haar diplomatiek beleid met betrekking tot de grenzen van Suriname wel altijd bizonder gelukkig is geweest, of daarbij niet te veel gestreefd is naar een vriendschappelijke verstandhouding met onze naburen en of daarbij wel altijd genoegzaam rekening is gehouden met de belangen en de rechten der kolonie”.

En met het sobere antwoord van den Minister van Buitenl. Zaken wordt nu genoegen genomen. Geen Kamerlid verlangt iets meer te weten.

For shame! Is dat de wijze, waarop Regeering en Volksvertegenwoordiging eener koloniale mogendheid omspringen met de belangen der koloniën? En het Nederlandsche volk berust daarin! Is dat het tot groote daden ontwaakte volk, waarover Prof. V a n V o l l e n h o v e n zoo enthousiast weet te schrijven?

***

Nog een korte opmerking aan het adres van den gedelegeerde van den Gouverneur. Volgens het verslag in D e W e s t heeft hij nl. gezegd: „De regeling in 1799 tusschen twee gouverneurs van hetzelfde land gesloten, is ook volgens Dr. Benjamins niet bindend te achten.”.........

Hoewel van te voren overtuigd, dat niemand zulk een beweren voor zijne rekening kon hebben genomen, hebben wij het bewuste artikel in het Tijdschr. v. h. Aardr. Genootschap van December 1898 nagelezen. Op blz. 18 (van den overdruk) vonden wij dezen zin:

„Suriname werd dus, in 1816, aan Nederland teruggegeven, zooals het was op 1 Januari 1803, d. i. met de Corantijn als westelijke grens. De over-

...komst tusschen De Friderici en Van Ba... burg was bij de verschillende overgaven der ...niën stilzwijgend erkend."
...us bindend te achten.
...el zien wij in het artikel, dat de schrijver bij ...itlegging van de overeenkomst een eigen opvat... omtrent het bezit der rivier uiteenzet, maar van ...verklaring, dat de regeling „niet bindend" ...chten zou zijn, is geen sprake. *,*

Uit de O.-I. Mail.

...en ernstig ongeluk had 9 Mei j.l. in de haven van ...ndjong Priok plaats, doordat een overvol beladen ...mbarkas omsloeg, waarbij 23 Inlanders omkwa...

...ietbranden te Probolinggo. Uit Probolinggo meldde ... het Soer. Hand., dat de rietbrandenplaag ...is opgetreden. Terwijl nog geen der fabrieken ...campagne geopend heeft, gingen er begin Mei ...3 bouws van de s.f. Wono-Aseh, 7 bouws van ...s.f. Oemboel in vlammen op.

...en R.-K. H. B. S. voor Meisjes te Batavia. Het Kleine ...looster — klein genoemd alleen ter onderscheiding ... het andere klooster op Noordwijk — zal in de ...ste dagen van Juli een hoogere burgerschool voor ...isjes, tevens normaal-cursus openen. De inrichting ...t in het nieuwe gebouw aan het Waterlooplein, ...inal hiervoor opgezet. Een school, naar de ...chen des tijds gebouwd, waar licht en lucht onbe...merd toegang hebben. Ruime, hooge lokalen, met ... rondgaande galerij, een complete verzameling ...middelen en een staf van leeraressen, allen met ...edige bevoegdheid voor middelbaar onderwijs. ...o lezen wij in het Bat. Nbl.

...ndische Artsen. Naar de Ind. bladen melden, zal op ...Juli a.s. de school tot opleiding van Indische art... onder den naam van „Nederlandsch-Indische ...senschool", te Soerabaja worden geopend.

...angevallen door een Atjeher Uit Padang werd d.d. ...Mei het volgende geseind aan het Soer. Hbld.: „Op 28 April 's namiddags om half twee zaten de ...troleur Boissevain, de douane-ambtenaar Wevers ...de luitenant Van Steenbergen in de voorgalerij ...laatstgenoemde te Tapa Toean, toen een fana...ke Atjeher, gewapend met een kromme parang en ...rentjong, hen aanviel. Er ontstond een worste...g met den aanrander. Met behulp van rottanstoe... verdedigden de aangevallenen zich. De contro...ur Boissevain liep enkele verwondingen, toegebracht ...t de parang, aan rechteroor en wang op, terwijl ...t. Van Steenbergen een wond aan een der vingers ...eeg, toen hij den Atjeher de rentjong ontrukte, ...armee de indringer werd gedood.

...en Vergadering van Sarikat Islam. Te Parakan, ...ar deze vereeniging 18.000 leden telt, werd 10 Mei ... vergaderd. Bij den aanvang werd een verklaring ...geven van de waarschuwingen, welke in de vlie...nde blaadjes vervat waren, die onder de aanwezi... werden verspreid:

1o. men mag niet minachten de bevelen van het ...uvernement en van zijn vertegenwoordigers;

2o. evenzoo die uitgaande van het bestuur van den ...rikat Islam;

3o. werkt ijverig, accuraat en voorzichtig en ...eens weest zuinig;

4o. stuurt uw kinderen naar de school en naar ... koranleeraar;

5o. weest geduldig en onderdanig, en pleegt geen ...oorloofde handelingen;

6o. volgt het voorbeeld na dat de Europeanen en ...emde Oosterlingen u geven, nl. wat betreft hun ...ndelsgeest, zuinigheid, ijver, etc., en

7o. hebt medelijden met alle levende wezens;

...a deze inleiding hield O. S. Tjokroaminoto, vice-...sident van het centr.-comité, een opwekkende rede.

...nnoodige zenuwachtigheid. De aanvragen om revol...rs te mogen houden nemen te Soerabaja met den ...g in aantal toe. Wilde de assistent-resident van ... al die vreesachtige menschen zelf te woord ...aan, dan zou hem geen tijd meer overschieten om ...ch te wijden aan bestuursaangelegenheden.

...aarom is tegen de deur van zijn kantoor een ...iknaat bevestigd, waarop met vette letters te lezen ...omst, dat zij, die zich een revolver wenschen aan te ...haffen, dit verzoek schriftelijk hebben te doen. De ...eesde eigenaren van auto's en autoverhuurderijen ...ebben nu ook al om vergunning verzocht hun ...auffeurs met een revolver te mogen wapenen. De ...antri's van de irrigatie, die niet gerechtigd zijn tot het dragen van revolvers, hebben eveneens daartoe het verzoek ingediend. Deze ambtenaren schijnen zich in de desa's niet meer te gevoelen als in Abraham's schoot.

Intusschen bestaat er geen reden zich ongerust te maken. Men hoede zich voor overdrijving. Aldus het Soer. Hand.

De Soenan op Reis. De Soenan van Solo is te Demak geweest. Aan het verslag van de Loc. is het volgende ontleend:

's Morgens om zeven uur begaven de regenten van Demak en Semarang zich met de respectieve raden ajoe's per automobiel naar de desa Mentreng in het district Goeboek en om negen uur verscheen ook de soenan met de ratoe en een vrij talrijk gevolg in een aantal automobielen, waarin ze van het Solosche kwamen gereden. Men bezichtigde daar een spleet op het land Mrapi, waar zich het „eeuwig vuur" bevindt, en om half tien vertrok de stoet naar Kadilangoe, het bekende dorpencomplex, waarover indertijd „geestelijke soenans" heerschten. Het hoofd van dat district, raden ng. Notobrongto, ontving de gasten en de patih-wedono en wedono's waren er bij tegenwoordig. Men bezichtigde het oude paleis van soenan Kalidjogo, bracht bloemen op het graf van dien geestelijken heerscher en om half elf formeerde zich de stoet weer en reed men verder naar Demak. Tien auto's brachten de regenten, de raden ajoe, den soenan en de ratoe, tien garwa selir van den soenan, vijf pangerans en vele andere volgelingen met de gewone staatsie, naar de missigit van Demak, de oude beroemde tempel, die evenwel geheel is vernieuwd en weinig meer dan de overlevering verhaalt van de beroemdheid van dit bouwwerk.

De gasten bleven maar 'n kwartier in de mesdjid, waar ze waren ontvangen door den penghoeloe en een aantal ketibs en modins, die rechts en links van de tratak rambat neerhurkten.

Dadelijk daarop reed men naar de woning van den assistent-resident, die met mevrouw de bezoekers ontving en verfrisschingen aanbood. Een half uurtje werd gepraat en om twaalf uur reed men nog eens naar de mesdjid en de graven van den sultan van Demak.

Om half één reed men naar de kaboepaten, waar vele Inlandsche ambtenaren waren verschenen en zich ook de regenten van Pati, Koedoes en van Ngawi bevonden. Er werd gegeten en gedronken en de kaboepaten werd bezichtigd, waarna — het was drie uur geworden — de gasten weer vertrokken, tot aan de grenzen van Demak uitgeleide gedaan door den regent.

PEST OP JAVA.

Overzicht der 14-daagsche opgaven, welke officieel zijn verstrekt van de nieuwe pestgevallen en 't aantal overledenen op Java over de laatste zes maanden.

1912—1913.	Malang. geval-len	Malang. over-leden	Madioen. geval-len	Madioen. over-leden	Soerabaja. geval-len	Soerabaja. over-leden	Kediri. geval-len	Kediri. over-leden	Toeloeng-agoeng. geval-len	Toeloeng-agoeng. over-leden	Paree. geval-len	Paree. over-leden	Totaal geval-len	Totaal over-leden
4—17 Dec. 1912	171	162	11	11	8	6	72	51	5	4	46	44	313	278
18—31 Dec.	147	146	11	11	18	18	44	40	—	—	38	34	258	249
1—14 Jan. 1913	134	133	26	24	3	3	41	32	—	—	44	43	253	240
15—28 Jan.	133	130	14	14	12	12	29	26	2	2	50	46	240	230
29 Jan—11 Febr.	188	183	16	16	8	8	34	31	1	1	42	33	289	272
12—25 Febr.	172	164	13	13	5	4	35	34	2	2	27	30	254	247
26 Febr.—11 Mrt.	126	124	22	23	5	5	28	28	5	5	32	30	218	215
12—25 Mrt.	141	141	16	15	5	5	29	26	1	1	25	23	217	211
25 Mrt.—8 April	280	265	17	17	5	5	20	21	3	3	21	21	346	332
9—22 April	218	214	18	18	13	13	17	18	2	2	26	21	294	286
23 April—6 Mei	257	247	34	32	5	5	10	10	8	8	20	15	334	317
7—20 Mei	174	167	12	13	8	8	12	11	20	20	14	13	240	232
21 Mei—3 Juni	250	245	11	11	8	5	10	10	44	44	14	12	337	327
Totaal in ongeveer 6 maanden													3593	3436

Suriname.

Omtrent de openbare behandeling der begrooting voor 1914 in de Koloniale Staten — waarvoor zes vergaderingen noodig zijn geweest — willen wij hier mededeelen, dat er een incident is voorgekomen, zeldzaam in de Surinaamsche parlementaire geschiedenis. De voorzitter heeft den Procureur-Generaal, gedelegeerde van den Gouverneur, tot de orde moeten roepen en, toen deze zich daaraan niet stoorde, gedreigd met schorsing der zitting. Gelukkig is het daartoe niet gekomen. Naar onze meening hadden zoowel het lid, wiens rede den gedelegeerde in vlam zette, als de gedelegeerde eenige meerdere matiging mogen betrachten. Zelfbeheersching is in een warm land nog noodzakelijker dan in ons koel klimaat. Ook bij het aanwijzen van ongewenschte toestanden is een kalm betoog te verkiezen boven een hartstochtelijke rede, die allicht andere gevolgen heeft dan de spreker beoogt en verwacht.

De begrooting is in haar geheel met algemeene stemmen aangenomen.

De zitting van 8 Mei eindigde volgens het verslag in De West „met een apotheose. Het lid Thomson feliciteerde den voorzitter, den heer J. da Costa, die op dien dag 25 jaar lid was van de Staten en bracht hem hulde voor zijne leiding der vergaderingen. De heer Hofstede Crull, gedelegeerde, betuigde van bestuurszijde volle adhaesie met die woorden. Dr heer da Costa dankte en verklaarde zeer erkentelijk te zijn voor het gesprokene. Het publiek viel na elken spreker in met een donderend applaus."

In dezelfde vergadering verklaarde de Procureur-Generaal, dat het Bestuur er prijs op stelde openlijk dank te betuigen aan den heer Van Vollenhoven, die geheel belangeloos een zeer interessant, uitvoerig rapport heeft uitgebracht over de emigratie in Indië. Wij hopen, dat dit stuk niet in de archieven zal begraven worden, maar spoedig in druk zal verschijnen.

Op de laatste vergadering der Staten kwam het bericht van het overlijden van het lid Ellis. De voorzitter wijdde eenige woorden aan zijne nagedachtenis, verklarende dat de heer Ellis naar zijn vermogen 's lands belangen behartigd had, met welke woorden Mr. Hofstede Crull namens het bestuur instemde. Deze woorden werden door alle aanwezigen staande aangehoord.

***

Den 13n Mei heeft de Gouverneur de zitting der Koloniale Staten geopend met een rede, waarvan wij hier den aanhef mededeelen:

„Ik stel 't op prijs deze zitting te kunnen openen en te kunnen verklaren het jaar met nieuwen moed te beginnen, zij het ook, dat de omstandigheden, waaronder wij zullen hebben samen te werken, niet rooskleurig zijn. De toekomst van Suriname wordt meer en meer een geloofszaak. In dit zittingsjaar valt de herinnering aan donkere tijden voor het moederland, waaruit het verjongd, gelouterd en versterkt te voorschijn trad. Daarin ligt goede hoop voor de kolonie en vindt zijn geloof in haar toekomst steun.

Vooraf gaat een belangrijke herinneringsdag in de geschiedenis der kolonie, waarvan de bevolking den 50n terugkeer feestelijk wenscht te herdenken. Indien deze herdenking een omkeer te weeg mocht brengen in de hier heerschende opvattingen betreffende den arbeid, de kolonie zoude des te opgewekter en fierder de toekomst tegemoet kunnen gaan.

Heeft het vraagstuk der beschouwing van den arbeid aanspraak op aller aandacht en belangstelling, met niet minder recht worden deze door ordebesef, hygiëne, woning, gezinsleven, onderwijs, moraal bewustzijn gevorderd. De eerste voorwaarde voor betere economische toestanden is een lichamelijk, geestelijk en zedelijk krachtiger ras, dat het overwicht der immigranten weerstaat en dezen absorbeert. Ik houde mij overtuigd van de instemming der Staten en dus van hun medewerking op de genoemde punten."

Nadat de rede was uitgesproken, feliciteerde de Gouverneur den voorzitter met zijn zilveren jubileum als Statenlid en noodigde het publiek uit hoera te roepen voor den Voorzitter, waaraan voldaan werd.

***

De West van 6 Mei deelt omtrent de proefzending bacoven naar Engeland mee, dat de voor het vervoer der vruchten bestemde boot een tijd te laat binnenkwam. „Het gevolg dier vertraging was, dat de ponten met hun ladingen bacoven geruimen tijd in de zon op het schip moesten wachten. Een „groot deel der aangevoerde vruchten werd daarom afgekeurd, zoodat ten slotte de Imataka naar Liverpool is vertrokken met 6622 bossen bacoven."

Het begin was dus weer misère. Gelukkig kunnen wij onze lezers mededeelen, dat, naar ons is ter oore gekomen, de vruchten in goeden staat in Engeland zijn aangekomen en dat de gemaakte prijzen bevredigend waren.

***

Een medewerker van de N. R. Ct., die met een serieuzen Gentenaar de tentoonstelling te Gent bezocht heeft, schrijft daarover een interessanten brief, (zie het nummer van 5 Juni, Avondblad C.) waaraan wij een groot brok ontleenen:

....„Ge weet dat ik in de West-Indies geweest ben? Ik wist het, want den vorigen dag had hij het mij verteld, maar was dat vergeten.

Hij voelde, dit sprak uit zijn verhalen over 't verblijf ginds, iets voor Suriname, had er dus 't schoone gezien en het goede opgemerkt. Maar dit citeerde ik niet, omdat hij voor humor allen zin miste. Hij was bepaald ontstemd over de pietluttige inzending uit West-Indië op de tentoonstelling: wat gom-elastiek, wat hout, wat kokos-olie. En dat uit zulk een land! Moet dat óók nog gepopulariseerd worden? onderzocht hij, en de vraag was heusch niet pikant bedoeld, veeleer een verzoek om inlichting. Hij had een toestemmend antwoord noodig om op zijn plan te komen: wel, dan moesten jullie eens eene mooie tentoonstelling van de West-Indies maken; het is nu juist een geschikte tijd, en een beter middel om aan de menschen te toonen wat er in zoo'n land zit bestaat er niet; alle boekjes en afbeeldingen leggen het daarbij af. Maar het moet een serieuze tentoonstelling worden, zonder lunapark en al dien rommel; ge begint met een maquette van de haven van Curaçao en dan een dorp met Boschnegers en een met Indianen; een stuk markt van Paramaribo, met een paar korjalen langs den kant; een ouderwetsch huis van de hoofdplaats, met de voormalige slavenhuisjes er achter. En veel produkten, met voorstellingen van de ontginning, een model van een plantage met den wateraf- en aanvoer.

In die twee West-Indische jaren had hij ginds wel goed rondgekeken en geluisterd, want hij begon angstig veel Surinaamsche woorden te gebruiken, die er in hun Vlaamsche plunje bijna onherkenbaar uitzagen. Ge kunt ook een retrospectieve afdeeling er aan verbinden, een suikermolen met beestenwerk en een barbakot... weet ge wat beestenwerk is? Ik wist het, sedert kort; maar onze derde man vond het beestenwerk om met zulk een hitte over de tentoonstelling te blijven dwalen. 's Avonds, naast het Galgenhuisje, tegenover het marktje, waarvan de naam mij ontschoten is, en onder een glas triple, hebben we over de West-Indische tentoonstelling lang nagepraat. Zonderling, dat men in Gent iemand vinden moet, die warm loopt over dit onderwerp; toen ik hem nog een en ander verteld had — en werkelijk niet het ergste — vond hij ons dit mooie stuk van Zuid-Amerika eigenlijk niet waard, vreesde, dat het erfdeel van den luiaard zal worden afgenomen en gegeven aan de broeders, die het beter verdienen. Maar nu had ik nog aardig wat troeven in de hand, de Coppename-, Saramacca-. Tapanahoni-, Gonini-, Toemoekhoemak-, Suriname- en Corantijn-expedities. Zeer waar, bekende hij met een eerbiedig saluut; ik was bij de onthulling van het borstbeeld van Eilerts de Haan — maar is dit niet pas het begin, deze wetenschappelijke onderzoekingen? Dit is de pioniersarbeid geweest, die aan de ontginning moest vooraf-gaan. Wat doet ge nu verder?"

***

Wij vinden in de dagbladen medegedeeld, dat Ds. Cramer, Ned. Herv. pred. te 's-Gravenhage, na de prediking van den Surinaamschen predikant, Ds. Blijd, f 1000 heeft ontvangen voor de Zending in Suriname.

***

In de laatste 14 dagen hebben wij een niet te tellen aantal politieke reden gelezen van candidaten van alle richtingen, maar in geen enkel hebben wij ook maar met een enkel woord melding gemaakt gezien van onze West-Indische Koloniën. Hebben de heeren in de hitte van den verkiezingsstrijd het bestaan van de koloniën Suriname en Curaçao vergeten? Dat belooft niet veel voor de belangstelling in Onze West in de komende Kamer.

Gelukkig wordt dit gemis ruimschoots vergoed door

Prof. D. van Blom te Delft, die geen kamercandidaat is. In een artikel in De Gids van 1 Juni heeft hij nl. een artikel aan Suriname gewijd „De Pisangs van de West", waarin hij voortreffelijke dingen zegt over het verleden, het heden en de toekomst van de kolonie, zoo raak, dat wij de heeren politieke redenaars, die nog het woord voor de kiezers moeten voeren, ernstig aanraden het artikel met de meeste aandacht te lezen. Misschien komen zij dan tot het inzicht, dat Nederlandsche politici niet goed doen Suriname te vergeten.

Curaçao.

In de zitting van den Kolonialen Raad van den 6den Mei j.l. werd de ontwerp-verordening tot voorloopige vaststelling van de Kol. huishoudelijke begrooting voor 1914 behandeld. De algemeene beschouwingen waren in hoofdzaak gewijd aan de hangende subsidiequaestie van het bijzonder onderwijs; na hetgeen wij hieromtrent uit de gewisselde stukken tusschen den Gouverneur en den Kolonialen Raad medegedeelden kunnen we, waar geen nieuwe gezichtspunten zijn op den voorgrond getreden, volstaan met verwijzing naar onze vorige berichten. Met genoegen zagen we, dat er in den Raad stemmen zijn opgegaan, die het nut van proeven op landbouwgebied, van betere grondbewerking, bemesting en de z.g.n. dry-farming-methode bepleitten. Met uitzondering van slechts twee posten, werd de ontwerp-begrooting ten slotte door den Raad vastgesteld, zooals zij was ingediend.

***

Aan „de Vrijmoedige" van 8 Mei ontleenen wij de volgende niet onbelangrijke mededeeling:

El Imparcial verneemt, dat bij de Amerikaansche regeering het plan bestaat, om het invoerrecht op strooihoeden van 35% te brengen op 25% en om den invoer van zout in de V. S. en Porto-Rico geheel vrij van rechten te stellen.

Hetzelfde blad ontleent aan het Listin Diario, van St. Domingo, het bericht, dat eene groote Nederlandsche stoomvaartmaatschappij schikkingen maakt, om de havens van dat eiland in haar vaarplan op te nemen. Hare booten zullen van Venezuela naar Curaçao, van hier naar Haiti, van Haiti naar St. Domingo en van daar naar Porto-Rico en vice-versa afvaren.

De „Wekker" voegt aan dit bericht toe:

Te wenschen ware het, dat deze heuglijke berichten zich mogen bevestigen en dat het daarbij vermelde zich moge verwezenlijken. Door bedoelde vrijstelling toch van zout van alle invoerrechten, zou ons eiland, gunstige débouché's voor dat artikel verkrijgende, wederom eenig voordeel hebben van den vroeger zoo bloeienden zouthandel en, door het opnemen van meerdere havens in haar vaarplan door een der Nederlandsche stoomvaartmaatschappijen, waarvan de booten ook de onze aandoen, zal onze handelsstand in de gelegenheid worden gesteld, zijn verrichtingen in wijderen kring uit te breiden.

***

De Amigoe di C. meldt, dat men druk bezig is met de voorbereidende werkzaamheden tot de hervatting van de exploitatie op St. Barbara. De uitdieping van de haven van New-Port staat daarbij op den voorgrond. Bij deze haven zullen machines geplaatst worden om de phosphaat te breken. Ook zal er een groote opslagplaats gebouwd worden, die 20.000 ton phosphaat bevatten kan. De funiculaire spoorweg zal over haar geheele lengte dubbel spoor krijgen.

Hetzelfde blad doet in zijn nr. van 10 Mei de mededeeling, dat in genoemde haven reeds een Engelsche brik voor rekening van de nieuwe Maatschappij is aangekomen en daarmede de werkzaamheden reeds schijnen te zijn begonnen.

***

Ten opzichte van de Bovenwindsche eilanden kunnen wij met genoegen berichten, dat er op St. Martin een krachtig begin zal gemaakt worden om ook aldaar het hoedenvlechten onder de bevolking te bevorderen, terwijl op Saba eindelijk het aanplanten van katoen eenigen vooruitgang ondergaat.

Van St. Eustatius werd op 3 Mei rechtstreeks per Deensche stoomboot St. Jan een hoeveelheid van 173 balen katoen ter waarde van een kleine veertig duizend gulden verscheept. Wat het rechtstreeks verschepen voor dit eiland beteekent, moge worden afgeleid uit de vermelding van het feit, dat tot dusverre in den regel alle export plaats heeft via het Engelsche eiland St. Kitts, en de goederen daarheen eerst vervoerd moeten worden in kleine zeilsloepjes.

Waar de opbloei van de katoencultuur geheel te wijten is aan den onvermoeiden ijver en toewijding van den gezaghebber, is het wel eigenaardig, dat, waar het Bestuur der kolonie termen had gevonden de bewezen diensten te beloonen met een personeele toelage, dit voorstel bij de vaststelling van de begrooting in den Kolonialen Raad, door dit college slechts voor de helft is overgenomen.

***

Den 5den Juni bezocht Z. K. H. de Prins der Nederlanden de tentoonstelling „de Vrouw 1813—1913" en gaf o.m. ook bij het bezichtigen der Afdeeling Koloniën verschillende blijken van belangstelling in de Curaçaosche inzending.

WAT DE INLANDER ZEGT.

Inlandsche Vereenigingen. De N.V. Handelmaatschappij Setia Oesatra te Soerabaja heeft rechtspersoonlijkheid gekregen. Zij beoogt de totstandkoming van Inl. drukkerijen, de uitgifte van dagbladen en tijdschriften zoowel in de Hollandsche als Javaansche en Maleische taal, alsook de verkoop van schrijfbehoeften en leermiddelen enz. Het maatschappelijk kapitaal is f 50000 en verdeeld in 500 aandeelen van f 100.—. Directeur is de heer Hasan Ali Soerati; commissarissen zijn: Raden Tjokrosoedarmo, hadji Abdulgani, Pak Ngaridjo, Sech Abdullah bin Salch bin Moettik Alkateri, Iskak en Raden Hadiwidjojo (Pewarta Soerabaja).

Te Padang is den 4en April j.l. verschenen de „Soeara Melajoe", orgaan „boeat segala bangsa Melajoe", hen, die het goed voorhebben onder Nederlandsche vlag. Het blad verschijnt elken Dinsdag en Vrijdag van de snelpersdrukkerij „Orang Alam Minangkabau". Redacteuren zijn Sidi Maharadja en D. S. B. Radja nan Gedang. Administrateur is Abdul Manan gr. Soetan Maharadja. Het abonnement bedraagt voor N.-I. f 6 's jaars, buiten N.-I. f 8 's jaars.

De vereeniging „Badji Minasa" (Celebes) heeft rechtspersoonlijkheid gekregen (Pantjaran Warta).

Door de Sarikat Islam werden de volgende nieuwe instellingen tot stand gebracht. Te Sidoardjo, een toko, de „Wiananing Danisworo", met een kapitaal van f 25000 in aandeelen van f 10.—. — Te Porong id. een toko, met een kapitaal van f 10000 (Pantjaran Warta). Beide winkels zijn speciaal voor huishoudelijke en andere benoodigdheden voor Inlanders bestemd. Te Ngampel Dentoh (Soerabaja) werd een groot pakhuis geopend. De maatschappij is gevormd met een kapitaal van f 50000 in 5000 aandeelen van f 10.—. (Perniagan). Een hadji kocht al dadelijk honderd aandeelen op. Daarentegen wordt van den Boekhandel N.V. Handelmij. Setia Oesatra hierboven genoemd, beweerd, dat vierhonderd Inlanders, die reeds aandeelen gekocht hadden, hun geld terug gevraagd hebben, vermits zij de aandeelen niet langer wenschten te houden. Dit is niet, zooals het behoort, meent de Perniagan. De Pembrita Betawi deelt mede, dat het bestuur van deze maatschap sedert te Djokdjakarta is gevestigd, en de betaling der aandeelen vergemakkelijkt is, door deze in vijf payementen toe te staan. Er is sprake, dat de drukkerij van de Taman Sari voor f 3000 door de Sarikat Islam zal worden overgenomen en dit blad ook een orgaan dezer Inlandsche Vereeniging zal worden (Perniagan). — Op initiatief van Raden Tjokrosoedarmo, hierboven genoemd, commissaris in het centraal comité van de Sarikat Islam, en van diens vrouw is de Siti Fatimah te Soerabaja opgericht (Bintang Soerabaja): een Inlandsche vrouwenvereeniging tot bevordering: 1. van den huiselijken vrede. (Iedere vrouw wete hare plichten, zij bestiere de huishouding en zorge voor de kinderen). 2. van vrede en rust met de buren, met geloofsgenooten en andere menschen. 3. van hulp en steun, aan allen, die zulks noodig hebben. 4.

van liefde en verdraagzaamheid. 5. van den financieelen draagkracht van het huisgezin (de vrouw werke mede om de verdiensten van den man te vermeerderen, o.a. door zich geschikt te maken voor den kleinhandel, waar noodig kleine w a r o e n g s te openen, enz.). De vereeniging telt reeds meer dan 100 leden.

Te Semarang heeft het bestuur van de afdeeling van de S a r i k a t I s l a m het noodig gevonden, een algemeene vergadering te houden, die door meer dan 500 leden en afgevaardigden van 't hoofdbestuur werd bijgewoond. Den leden werd goed aan het verstand gebracht, wat zij te doen en te laten hadden. Een nieuw bestuur werd gekozen, dat als volgt is samengesteld: M a s S o e d j o n o, m a n t r i k a b o e p a t e n, president; R a d e n M o h a m a d J o e s o e f, secretaris van het centraal comité van de S a r i k a t I s l a m voor Solo te Semarang, vice-president; R a d e n P o e s p o h a d i k r o m o, schrijver bij de Handelmij. „K i a n G w a n", 1e secretaris; R a d e n S o e p i r i h, 2e secretaris; R a d e n S o e p a r d i, 3e secretaris; M a s H a r t o S o e d a r m o, 1e penningmeester; H a d j i A k o a n, koopman, 2e penningmeester. Nog 12 anderen werden tot commissarissen benoemd. S a ï d A l j o e f f r i, kapitein der Arabieren, werd aangewezen als adviseur voor godsdienstzaken, terwijl R a d e n M a s S o e n a r i o, ondercollecteur, als adviseur voor rechtszaken optrad (B i n t a n g S o e r a b a j a).

Te Djokdjakarta zijn, volgens de P e w a r t a S o e r a b a j a, bijna alle p r i j a j i e s lid van de S a r i k a t I s l a m geworden. Onder hen heeft zich nog een andere vereeniging voor onderling hulpbetoon, de „B o e d i B o e s o n o" gevormd, met een kapitaal voorloopig van f 1000. Elk lid betaalt een maandelijksche contributie van f 1.—. Meer en meer wordt daar aan het vereenigingsleven deelgenomen.

Op advies van den regent van Soerabaja is nu de p a s a r T j a n g k i r in de dessa Tjangkir uitgebreid en van kleine tokos voor Inlanders voorzien (P a n t j a r a n W a r t a).

De opbrengst van de door de S a r i k a t I s l a m gehouden fancy fair is nog niet voldoende geweest om de M a r d i k e n j o s c h o o l weer geheel er boven op te brengen. Het bestuur van deze schoolvereeniging heeft in een vergadering, waarbij tegenwoordig waren de controleur Jasper, de regent en patih van Soerabaja, besloten een loterij van f 5000 aan te vragen en het onderwijs op deze school op dezelfde leest te schoeien als die der Hollandsch-Chineesche scholen. De S a r i k a t I s l a m heeft nu verzocht op een stuk grond van deze vereeniging (Mardikenjo) te Klimboengan zelf een school te mogen bouwen en een bureau voor de S a r i k a t I s l a m. Deze aanvraag zal in een volgende vergadering overwogen worden.

In Cheribon is ook een afdeeling van de S a r i k a t I s l a m opgericht. Daar hebben de leden van deze vereeniging zich rustig gehouden. De assistent-resident schreef bij circulaire de Inlandsche hoofden aan, dat zij wel lid van dezen Bond mochten worden. 't Is voor de S a r i k a t I s l a m moeilijk, zegt de P e r n i a g a n, om geen nieuwe leden aan te nemen, zooals de wensch is van den Gouverneur-Generaal. Men is in staat om naast of tegenover de S a r i k a t I s l a m een nieuwe vereeniging op te richten. Wat dan? Daarom werd besloten om toch nieuwe leden aan te nemen op plaatsen, waar reeds afdeelingen zijn en naar de antecedenten der zich aanmeldende personen nauwkeurig onderzoek te doen. Op de vergadering, te Tjiandjoer gehouden en door wel 5000 Inlanders bezocht, heeft B o e d i O e t o m o zich ook doen vertegenwoordigen. Er waren vele lieden, waaronder ook Arabieren waren er ook, voorts lieden uit Rantja-Ekèk, Tjitjalengka, Garoet en Soekaboemi. Op deze plaatsen zullen nu ook afdeelingen gevormd worden (P e r n i a g a n).

Naast veel goeds worden er telkens hier en daar ongeregeldheden op rekening van de S a r i k a t I s l a m gesteld.

Mag een k e p a l a k a m p o n g (Inlandsch, Mohamedaansche wijkmeester), zoo wordt in de P a n t j a r a n W a r t a gevraagd, die gewoon lid is van de S a r i k a t I s l a m, personen in die Vereeniging opnemen zonder voorkennis van den president, in het distrikt, waaronder hij ressorteert? Mag zoo'n wijkmeester iemand, die lid wenscht te worden, 5 cent meer vragen dan door het Hoofdbestuur is bepaald? Welke kwalificatie verdient zoo iemand? Zijn naam zullen wij voorloopig verzwijgen, schrijft het blad.

In verband met in den laatsten tijd geconstateerde misbruiken, overtredingen en ongeregeldheden, wint meer en meer de overtuiging veld, dat het beter is deze vereeniging geen rechtspersoonlijkheid toe te kennen. De gedragingen van sommige leden waren van dien aard, dat deze Bond een gevaar voor de maatschappij zou kunnen worden geacht. Het bestuur van de S a r i k a t I s l a m — aldus de P e w a r t a S o e r a b a j a — is blijkbaar niet in staat die excessen te voorkomen en tegen te gaan. De „economische opheffing", in den aanvang als doel vooropgesteld, wordt eenigszins uit het oog verloren. Het schijnt nu een strijd te worden van Inlanders tegen Europeanen en Chineezen, van Mohamedanen tegen Christenen, waaronder begrepen allen, die niet Islammiet zijn. Zoo besluit bovengenoemd blad.

WAT DE CHINEES VERTELT.

Te Soerabaja werd in eene buitengewone algemeene vergadering van de vereeniging „S o e P o S i a I n G a k P o h", bp initiatief van den heer T a n K s i n g P h i k besloten een bond van Chineezen in Ned.-Indië op te richten om deze krachtiger voor hunne belangen te doen opkomen, wat nu vooral in den laatsten tijd door het driest optreden van de S a r i k a t I s l a m meer dan noodig wordt geacht. De naam van bovenstaande vereeniging is sedert veranderd in „H w a K i a u w B i a n H a p H w e e". Nieuwe statuten zijn opgemaakt, een nieuw bestuur is verkozen. Maar de „H o P o" is over deze nieuwe vereeniging niet best te spreken. Het blad kan zich met het doel niet vereenigen, vindt het ook niet noodig, dat de Chineezen in N.-I., Hollandsche onderdanen, zich tot een bond vereenigen, zooals de de Indo-Europeanen met hunne „I n d i s c h e P a r t i j", de Inlanders met hunne „S a r i k a t I s l a m" deden. Dit brengt slechts onrust en verdeeldheid te weeg. Ziet nu maar, wat de gevolgen zijn van de S a r i k a t I s l a m-beweging. Laten de verschillende landaarden zich liever verbinden, dan zullen veel betere resultaten verkregen worden. Hoe is die z.g. vooruitgang van de S a r i k a t I s l a m? Zoo vraagt de P e w a r t a S o e r a b a j a. In de laatste twee jaren zijn de Inlanders in zooverre vooruitgegaan, dat zij als Europeanen gekleed willen gaan. Alleen de huisbedienden doen dit nog niet. Zijn de inlanders, wat betreft hunne godsdienstige opvattingen, vooruitgegaan? Hebben zij meer geleerd? „Neen", antwoordt het blad, „zij doen alleen meer aan „s e m b a j a n g" (bidden). Dit is het eenige, waaraan men kan zien, dat men niet met Mohamedanen te maken heeft. Zijn zij in de eensgezindheid en vredelievendheid vooruitgegaan? Neen, zie maar die stakingen, dat boycotten zonder eenigen grond van recht, die ruzies, die relletjes, die aanrandingen. Dan wordt er wel gezegd, dat anderen begonnen zijn of aanleiding gegeven hebben, maar het bestuur van de S a r i k a t I s l a m weet wel beter. Toen deze nog niet bestond, hadden wij die oneenigheden niet. Nu wèl, en 't wordt hoe langer hoe erger! Een koetsier te Batavia, reeds twint g jaar bij een Europeaan in dienst, vraagt b.v. zijn ontslag, omdat hij lid is geworden van de S a r i k a t I s l a m, en daardoor niet langer bij een Europeaan wil of mag dienen. Waar moet dit heen? Vele weldenkenden, die vroeger vòòr de S a r i k a t I s l a m waren, zijn er nu tegen. Deze Vereeniging wil zich nu ook al met bestuurszaken bemoeien. De heer Canne, assistent-resident van Batavia — alzoo de P e r n i a g a n — heeft hier een stokje voor gestoken. Hij heeft het bestuur van de S a r i k a t I s l a m bij zich laten komen en den heeren aan het verstand gebracht, dat zij zich niet met bestuurs- of politiezaken te bemoeien hebben. In den laatsten tijd traden zij op, alsof zij bestuur of politie waren. Zij deden vragen, namen verhooren af; ja, zel's een „commissaris" was voor dit doel door hen aangesteld. Nu mag ook te Soerabaja geen vergadering van de S a r i k a t I s l a m met meer dan vijftien personen gehouden worden en dan nog in tegenwoordigheid van een bestuurs- of politie-ambtenaar (P e w a r t a S o e r a b a j a). De nieuwe leden moeten een eed zweren op den K o r a n, boven een

glas water opengeslagen, welk water daarna gedronken moet worden. In een groot aantal Inlandsche woningen te Soerabaja is boven de binnendeur een papiertje aangeplakt, waarop gedrukt staat het kenmerk van het lidmaatschap van de Sarikat Islam. Europeanen en Chineezen gaan zich nu voorzien van de noodige vuurwapens om tegen mogelijke aanvallen van de Sarikat Islam gereed te zijn. De Perniagan is het met het „Nieuws van den dag van N.-I." volkomen eens, dat de Hollanders voor deze beweging niet bang behoeven te zijn, en zich ook niet bang zullen laten maken. Zij hebben voor heeter zuren gestaan! Holland is wel een klein land, schrijft de Perniagan, maar het heeft een dapper hart en een uitstekende tactiek. Ga de geschiedenis maar eens na: De tachtigjarige oorlog, waarin het machtige Spanje het tegenover het kleine Holland moest afleggen. De Hollanders zullen wel voet bij stuk houden. Wat vroeger flink was, geldt ook nu nog daarvoor. Vroeger aten de menschen het vleesch rauw, nu gebraden, maar vleesch blijft vleesch. Het wordt tijd, dat de regeering een eind maakt aan dezen toestand, die onhoudbaar dreigt te worden. Te Semarang is er nu ook al ruzie onder de Chineesche en Inlandsche schoolkinderen. De Majoor der Chineezen heeft hier en daar politieoppassers laten stationneeren om vechtpartijen te voorkomen. De Chineezen te Selajoe hebben bij het Bestuur om hulp gevraagd tegen de dreigende houding van de Inlanders aldaar. Er is staking onder de Inlandsche werklieden van de firma Maintz te Semarang, omdat zij ruzie kregen met den goedangmandoer. Vroeger waren er Chineezen werkzaam.

Op een suikerfabriek in Madioen had de administrateur een koeli wegens onbeschoftheid onslagen. Zestig anderen, allen Sarikat Islammers, namen daarop hun ontslag. Zij gingen naar huis en beraamden het plan om het huis van den administrateur af te loopen. Dit werd echter tijdig ontdekt, zoodat de noodige maatregelen kon treffen en de zestig koelies in hechtenis nemen. Te Batavia kwam een werkstaking in de opiumfabriek omdat de werkbaas een mandoer ontslagen had.

Van Vreemde Koloniën.

CHINA.

Terwijl Nederland zich in zijn koloniën door China op den kop laat zitten, blijkt hoe langer hoe meer, dat men voor 't Rijk van 't Midden vooreerst heusch niet in zijn schelp behoeft te kruipen. Men vindt een samentrekking van de ons uit vele bronnen reeds toegevloeide berichten in een beeld, dat de Pekingsche correspondent van de Daily Telegraph van den tegenwoordigen toestand geeft.

Japan versterkt zijn positie in Z.-Mantsjoerije. 't Heeft aan de provincie Foekhien een leening verstrekt, om zich invloed en in de toekomst misschien aanspraken te verzekeren op dat tegenover zijn eiland Formosa gelegen deel van China. Het onderhoudt nog steeds een garnizoen van 700 man in Hankow aan den Yangtse, naar het heet om de nog niet tot rust gekomen beroeringen in bedwang te houden. Ook heeft 't de groote Tageh ijzerertsmijnen in zijn macht.

Rusland doet in N.-Mantsjoerije, evenals in Mongolië, wat 't wil.

Uit economisch oogpunt speelt Japan ook verder een grooten rol, er zijn meer provinciën, die 't aan een leening geholpen heeft. De oprichting der Sino-Japansche landbouwbank is een zet met dieperen achtergrond.

Frankrijk en België hebben zich ook een stelling weten te verzekeren, o. a. door een industrieele bank met een kapitaal van 45 millioen frank in 't leven te roepen. Duitschland en Oostenrijk hebben 't monopolie van de levering van wapens.

Voegt men aan deze zaken Engeland's invloed in Tibet toe, dan heeft China wel iets van een flinken, weer van levenslust blakenden buldog, maar die, door vele riemen gebonden, alle vrijheid van bewegen mist. Al herinneren wij eraan, dat juist in den laatsten tijd sprake is van een overeenkomst met Rusland, waardoor 't Mongoolsche vraagstuk tot minder scherpe verhoudingen zou worden gebracht, waar echter weer geruchten tegenover staan van bloedige botsingen in Mongolië, en al vergeten wij ook niet, het overleg met Groot-Brittanië en Tibet, waardoor ook hier de spanning wat zou verminderen, met dit al behoeft 't buitenland zich niet ongerust te maken over een te stoutmoedig optreden en over een van zich afbijten van 't ontwaakte groote rijk.

Nederland zette zich tot een onbevangen overweging, hoe de Chineezen-kwestie in Indië als staatkundig Chineesche kwestie op te lossen, en voere de beslissing, waar 't toe komt, met kloeke waardigheid uit. Het heeft China reeds te veel vrijheid ,van handelen gegeven; wij kunnen hiervoor geen andere verontschuldiging vinden dan kortzichtigheid of vrees. In deze fout worde dan niet langer volhard. Zoo noodig in overleg met de koloniale mogendheden, die ook last hebben van de bemoeizucht en de te ver gaande inmenging van China in hun rijk van overzee, stelle de Nederlandsche regeering 't zich tot taak weer geheel baas in eigen huis te worden. China meester in China, maar Nederland weer meester in geheel zijn gebied in Oost en West.

MAROKKO.

Als de Spanjaarden gehoopt hebben door de regeling met Frankrijk een rustig tijdperk voor de ontwikkeling van hun Marokkaansch gebied tegemoet te gaan, ondervinden zij al zeer spoedig een groote teleurstelling.

De in Tetoean wonende Europeanen hebben de vrees uitgedrukt, dat de Spaansche overheid er volstrekt niet op is voorbereid hen te beschermen tegen een aanval, die verwacht wordt. In en buiten de stad heerscht vrijwel anarchie. Volgens de correspondent van de Par. Journal, worden dagelijks op de wegen Spanjaarden vermoord, gaat er bijna geen dag voorbij of muilezels, behoorende aan de Spaansche troepen, worden gestolen, zelfs worden uit de tenten der kampeerende soldaten 's nachts geweren geroofd. Desertie van Marokk. politiesoldaten met geweer en munitie is schering en inslag. Er zou verdeeldheid heerschen tusschen den commandeerenden generaal Primo de Rivera en den gouverneur Alfau, de eerste zou een krachtig optreden willen, de laatste is voor toezien en geduld oefenen, en dit zou gevolg zijn van besliste bevelen uit Madrid. Hier zou men een duur militair optreden willen vermijden totdat de Cortes op recès zal zijn. Dezelfde correspondent schat 't aantal Berbers, dat zich om verschillende Sp. steden heeft samengetrokken, al op ruim 64000 man.

Deze Journal-mededeelingen schijnen wel een bevestiging te vinden in nadere telegrammen. Volgens deze zijn te Arzila een bat. mariniers, twee eskadr. cavalerie, één eskadr. Marokk. ruiterij, met bergartillerie aangekomen, onder kolonel Silvestre, om in vereeniging met troepen uit Tetoean tegen een stelling der Berbers op te rukken. Deze zouden zeker niet te vroeg komen, want reeds zouden de Spaansche kampen te Dersa en te Rincon overval en zijn.

DIAMANTNIEUWS.

De volgende, uit verschillende bladen gelezen, berichten komen ons voor de Nederlandsche diamantnijverheid van groote beteekenis voor.

Dank zij de nieuwe regeling der belastingen op de diamantvoortbrenging in Z.-W.-Afrika, heeft een zestal maatschappijen de ontginning van placers hervat, die zij hadden opgegeven, omdat de bestaande lasten den arbeid niet meer loonend maakten. Eind April zijn 400 arbeiders aangekomen, zoodat ook dit tekort is aangevuld. In 't noordelijk gedeelte der Duitsche kolonie is de ontginning eindelijk ook verzekerd, doordien de concessies eigendom zijn geworden van de rijke Koloniale Bergbau Gesellschaft. Zij heeft hiervoor aan de Diamantfelder Verwertungs Gesellschaft 125000 M. in geld betaald en zich verbonden tot het oprichten van een ontginningsmaatschappij met 800000 M. kapitaal, behalve een onderlinge regeling voor de winstverdeeling. Men hoopt deze combinatie zich ook te zien uitbreiden tot de velden aan de Spencerbaai.

Een andere maatschappij stelt zich tot doel de concessie te krijgen voor de diamantstreek op de Anglo-duitsche grens in de buurt van Hasuur en Rietfontein.

De D. regeering heeft drie aanbiedingen gekregen voor aankoop van Z.-W.-Afri. diamanten. De eerste van een Antwerpsche groep, die tot nu toe concessionaris was voor aan- en verkoop voor rekening van de rijks-regie. De tweede is van de Britsche Beers-Mij. De derde komt van een groep Duitschers, die speciaal is tot stand gebracht voor deze onderneming. Naar gemeld wordt is 't monopolie dezer dagen weer aan het Antwerpsche syndicaat geschonken.

Eindelijk nog dit belangrijke bericht.

De Senaat der Unie van Zuid-Afrika heeft beraadslaagd over het rapport eener commissie, benoemd om een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid tot vestiging van diamantnijverheid in Zuid-Afrika. Zes amendementen zijn tijdens de bespreking voorgesteld en bovendien een motie ten gunste van het beginsel van het rapport, hetwelk de ontwikkeling van diamantnijverheid in Zuid-Afrika wil verzekeren door 10 percent uitvoerrecht te heffen op ruwe diamant en door geschoolde diamantbewerkers uit Europa te laten komen.

Tijdens de bespreking gaf de meerderheid van den Senaat als haar oordeel te kennen dat men — om de industrie niet te ontwrichten — zich moet onthouden van beslissende stappen, zoolang geen nadere inlichtingen zijn ingewonnen. Minister Malan ondersteunde deze zienswijze. Hij achtte het niet geraden op dit oogenblik een uitvoerrecht te heffen, hetwelk het economisch evenwicht zou kunnen verstoren.

Toch heeft de Senaat met 17 tegen 15 stemmen het beginsel van het rapport aangenomen, met een belangrijke wijziging. 't Bedrag van 't uitvoerrecht zal namelijk onbepaald gelaten worden.

DE SAMENZWERING IN BRITSCH-INDIË.

Een week geleden is voor 't gerechtshof te Calcutta 't proces begonnen tegen de 44 Bengaleezen, meest zoons van goeden huize, beschuldigd van samenzwering tegen 't Engelsch-Indische gezag. Men zal zich herinneren, dat een inlandsch rechterlijk ambtenaar zijn eigen zoon verdacht van in een complot betrokken te zijn en bij hem huiszoeking liet houden. Men vond er duidelijke aanwijzingen van een samenzwering, met een lijst van daarin betrokken personen, die onder de inlandsche troepen propaganda trachtten te maken om tot een onafhankelijkheidsbeweging te komen, waarbij een moord op groote schaal gepleegd zou worden op de Engelschen.

De Br.-Indische bladen zullen spoedig de bijzonderheden van 't proces brengen, die ons wel aanleiding zullen geven nader op deze zaak terug te komen.

INGEZONDEN.

Het huwelijk van Soetan Casajangan.

Dit huwelijk werd voltrokken met mejuffr. Adriana Johanna van den Dop, op Donderdag 5 Juni j.l.

Op verzoek van den bruidegom heb ik deze plechtigheid met mijne echtgenoote bijgewoond, zoomede het daarop gevolgd déjeuner-dinatoire. Wij fungeerden daarbij als bapa-mandei (vader en moeder), beter gezegd, als vertegenwoordigers der afwezige bloed- en aanverwanten van Soetan.

Waar ik de jonggehuwden aan tafel een gelukkig huwelijk toewenschte, stelde ik er tevens als onafwijsbaren eisch bij, dat de man zijne vrouw niet aan zich mocht onderwerpen, maar haar een plaats in zijn leven moest afstaan; de vrouw den man niet uit zijn natuurlijke baan mocht dringen, maar hem in die richting moest vergezellen.

„Dan is de eenheid" — zooals weleer een welbespraakt Franschman zich uitte — „gemeenschap ge„worden: is door eene providentiëele samenvoeging „een twee-eenig wezen ontstaan; een totaal in één „woord, toegerust met het besef van zijn begin, mid„den en einde; juister gezegd, van zijne weder-ver„eeniging in eene hoogere sfeer; want de bedoelde „twee-eenheid is zich van hare oneindigheid bewust. „Zij viert de eeuwige bruiloft, zij is opgenomen in „de orde der eeuwigheid. Benijdenswaardige en bo„venaardsche staat, die alleen nog de wijding van „den dood behoeft, om van het menschelijke in het „goddelijke over te gaan!"

Waar in zoo stichtelijke bewoordingen het aangehaald recept voor een gelukkig huwelijk wordt aanbevolen, heb ik gemeend het de jonggehuwden te kunnen voorhouden, omdat dit huwelijk mij voorkomt ook van politieke beteekenis te zijn.

Ik zie daarin de Nederlandsche maagd de hand reiken aan den Oosterling, ten einde met hem samen te werken aan de eenheid en den vooruitgang van... Grooter Nederland, — het ideaal.

En dan moge men over de gevolgen van dit huwelijk denken zooals men wil, te ontkennen valt niet, dat zij, die zich aan zoo'n edele-, zoo'n hoogstaande taak wijden, zich hullen in een aureool, waarvoor elke Nederlander het hoofd mag ontblooten, elke Inlander een sembah verschuldigd is.

Zoo opgevat kan dit huwelijk zelfs een voorlooper worden van een even innige, even oordeelkundige verbintenis tusschen Nederland en Oost-Indië, om te komen tot een welgeslaagd Grooter Nederland.

Moge dit eenmaal gebeuren en de jonggehuwden, bij een lang en gelukkig leven er tevens de voldoening door smaken hun grootsch streven met succes bekroond te zien.

Dit geve de Almachtige!

Den Haag, 8 Juni 1913. H. E. PRINS.

Opvallend als tegenstelling met het bovenstaande is hetgeen J. E. de M. in zijn „Maandelijksche revue" van De Indische Gids van 1 dezer opmerkt, naar aanleiding van het artikel van Mr. J. H. Abendanon in Het Kol. Weekblad van 1 Mei gewijd aan de nagedachtenis van R. M. A. Notowirojo:

„Als men dit zoo leest en opmerkt, dat het niet de eerste maal is, dat Inlandsche jongelieden, voor studie herwaarts gekomen, hun gezondheid inboeten of hun leven verliezen in het onnatuurlijk streven om te trachten met Europeanen op een terrein en onder een klimaat te wedijveren, waarvoor zij physiek noch geestelijk aangelegd zijn, terwijl er alle kans is, dat zij, in hun vaderland teruggekeerd, zich niet meer thuis voelen in de omgeving, waarin zij feitelijk behooren, dan vraagt men zich wel eens af, of de idealisten, die zulke tegennatuurlijke daden aanmoedigen, niet een groote verantwoordelijkheid op zich laden. En dan behoort tot dezelfde categorie van tegennatuurlijke zaken het verloven (huwen) van volbloed Europ. vrouwen met Javaansche of andere Oostersche mannen. Het komt ons zonderling voor, dat zooiets, waartegen, uit instinct, alle koloniseerende volken zich tot dusver steeds zoo heftig hebben verzet, thans met gemoedelijke overwegingen wordt goedgepraat".

O.- en W.-Ind. Literatuur-Overzicht.

Tropisch Nederland.

No. 5 van het maandblad „Tropisch Nederland" bevat het jaarverslag van de groep Ned.-Indië van het Algem. Nederlandsch Verbond over 1912 en, onder andere kleine bijdragen, het volgende stukje, getiteld: Een Javaan over Nederl. onderwijs.

Naar het S. H. meldde, nam onlangs R. M. Prijodipoero, onderwijzer in de Maleische taal aan de kweekschool voor Inlandsche onderwijzers, een roerend afscheid van de school, waaraan hij vanaf de oprichting in 1874 had gearbeid. Tal van blijken van vriendschap en waardeering vielen hem ten deel. Tegenover een verslaggever liet hij zich als volgt uit:

„Voordat de Europeesche onderwijzer de Javaansche school betrad, ging er van de Hollanders hoegenaamd geen invloed uit op het volk. Maar nu duizenden Javaantjes dagelijks in zeer nauwe aanraking komen met hun goeroe blanda, heeft dit een merkbaren invloed in het javaansche gezin.

De Javaan staart zich van nature blind op de uiterlijke vormen en leert eerst nu oog hebben voor het wezenlijke. De eerlijkheid wordt daardoor zeer bevorderd; een eerste voorwaarde voor vooruitgang.

De Javaan leert zoo begrijpen, dat, waar ieder nauwgezet zijn plicht doet, van zelf ieder krijgt, waarop hij recht heeft.

De invloed van het Hollandsch acht hij van zeer groot belang voor de toekomst. De Maleische taal oordeelt hij niet geschikt als voertuig om de nieuwe wetenschappen te beoefenen. Met de andere Indische talen mist het Maleisch daarvoor de noodige begripswoorden. Bij de algemeene beoefening van het Hollandsch zou dit het Maleisch als overgangstaal kunnen vervangen. De spellingsdwaasheden en de zotte onderscheiding van mannelijke stoelen van een vrouwelijke tafel staan dat zeer in den weg".

Verder geeft nog „Canteclaar" in overweging, een fonds te vormen, dat voor Nederlandsche beeldende kunstenaars van talent den weg ontsloot naar Tropisch Nederland, zulks naar aanleiding van het artikel van Dr. ten Kate in de Bijdragen over schilders en teekenaars, die door hun werk in onzen Oost hebben bijgedragen tot vermeerdering van de kennis van land en volk.

De nieuwe onderwijsregeling in de Minahassa.

Het Katholieke weekblad van Nederlandsch-Indië, de Java-Post, houdt in het nummer van 2 Mei j.l. een uitvoerige beschouwing over de nieuwe onderwijsregeling in de Minahassa.

Het blad is niet bijzonder voldaan, noemt de ordonnantie een poover stuk wetgeving en besluit:

„Wij kunnen niet anders dan onze teleurstelling uitdrukken, dat der Regeering een prachtige gelegenheid ontglipt is, om door een heldere, vrijmoedige, ondubbelzinnige, practische en complete ordonnantie aan hare bestrijders op onderwijsgebied, het zwijgen op te leggen; om aan allen, die twijfelen aan hare onpartijdige billijkheid en haar oprecht streven naar vooruitgang op onderwijsgebied, elk argument uit de hand te slaan; om aan hare vrienden een wapen in de hand te geven, waarmede zij alle bijzonder-onderwijshaters konden afweren!

Waar de fout ligt? Is het tegenwerking van vijanden? Averechtsche voorlichting van onberaden vrienden? Vrees voor politieke bestrijding? Verholen opzet? Het feit ligt er: het is een poover stuk wetgeving!"

Toch acht het blad de hoop niet uitgesloten, dat door welwillende medewerking deze ordonnantie herzien, en voor alle partijen bevredigend zal worden gemaakt.

De pisangs van de West.

Onder bovenstaand opschrift artikelt Prof. D. van Blom in het Juni-Nr. van de Gids. Het bekende geschrift van den oud-gouverneur van Suriname,

Mr. H. J. Smidt: „Suriname en Nederland. Naar aanleiding van de bovenzaak" als uitgangspunt nemend, geeft schr. een overzicht van de bekende Surinaamsche bacoven-misère, welke hem de vraag doet stellen: „op wie de verantwoordelijkheid rust voor de lugubere grap, een duren oogst te laten rijpen voor verrotting alleen, en hoe verkoopgelegenheid te vinden voor de naaste toekomst".

Overigens acht Prof. v. B. de heele bacoven-geschiedenis niet meer dan een incident in de economische geschiedenis van Suriname en zegt: „Ook wanneer de bacoven door bemiddeling der United Fruit Company blijvenden afzet hadden gevonden in de United States, ook wanneer zij door bemiddeling van wie ook blijvenden afzet zullen vinden elders, is het reeds veel bananen etende Engeland, of in het nog niet genoeg bananen etende Nederland, en wanneer daardoor aan den Surinaamschen landbouw zal zijn bezorgd de hechte grondslag van een loonend product, ook dan nog blijft de toestand ongezond zoolang het land niet door eigen ingezetenen op eigen grond voor eigen rekening zichzelf ontgint, maar door vreemd kapitaal met vreemde arbeidskrachten voor andermans rekening ontgonnen wordt.

Het kolonisatie-vraagstuk is voor Suriname méér dan een incident, het is zijn levensprobleem zelf.

Een Oost-Indisch tooneelspel.

Karina-Adinda is de naam van een „Oost-Indisch Zedenspel in drie bedrijven", geschreven door Victor Ido en verschenen bij de Bataviasche Tooneelvereeniging. Het stelt twee krachten tegenover elkander: de geneigdheid van Oost-Indische inlanders om te vereuropeeschen en de haat van inlanders tegen de overweldigers.

Of het mogelijk was, deze machten in een reëel-aandoend conflict te brengen? Of al dadelijk het gebruik door allen van onze taal aan den echtheidsindruk geen afbreuk doet? Of in het aan handeling rijke derde bedrijf de daden en de beweegredenen er toe een ernstigen ondergrond hebben, voldoende om alle „drakerig" effect onmogelijk te maken?......

Als een poging tot het op-de-planken-brengen van dat ons zoo na komende en toch zóó ver van ons af gebleven Indische leven, verdient het werk ongetwijfeld de aandacht.

En in de kalmere eerste bedrijven draagt zelfs de woordkeus er toe bij, om ons een indruk van Indisch leven, van der Indischen voelen-en-denken te geven.

Den 20en April is het stuk in den schouwburg te Batavia vertoond, schrijft de N. R. Ct.

De Indische Gids.

De Juni-afl. van De Indische Gids opent met eene beschouwing van Mr. J. Gerritsen over de Indische inkomstenbelasting.

Een volgend opstel is getiteld: Djeloetoengzaken op Borneo. Het goed recht van de concessies.

De heer P. H. van der Kemp bespreekt de resultaten der nasporingen van den heer Roosegaarde Bisschop in de archieven van het India Office omtrent stukken, die van belang kunnen zijn voor onze koloniale geschiedenis.

Vervolgens geeft de heer Joost van Vollenhoven een overzicht van het Britsch-Indische koeliewervingsstelsel, hetwelk hij ten voorbeeld stelt aan de tegenwoordige Ned.-Indische wervingsordonnantie, die — het is van algemeene bekendheid — weinig voldoet.

Een zeer lezenswaardige bijdrage levert de heer J. Habbema met zijn vraag: „Is Java overbevolkt?" Welk standpunt de schrijver ten deze inneemt blijkt uit dezen enkelen zin: „Terwijl een halve eeuw geleden de algemeene toestand van den dessaman veel te wenschen overliet en hongersnood in sommige gedeelten van Java herhaaldelijk voorkwam, is de economische toestand van het Javaansche volk verbeterd, is Java in welvaart toegenomen en is die toename juist het sterkst geweest in de laatste jaren, nu er op Java dubbel zooveel menschen wonen als een halve eeuw geleden".

De heer J. de Gruijter artikelt over de Indische partij, hij betreurt de houding der Regeering en zegt ten slotte: „Het nieuwe leven in Indië, het verlangen naar meer zelfstandigheid, naar een aandeel in het bestuur van het eigen land, dat zich allerwege openbaart, het rijpend zelfbewustzijn en zelfvertrouwen, is evenmin te keeren als aan water het stroomen en aan de natuur het groeien te verleeren is". (Tusschen haakjes zij medegedeeld, dat schrijver ook in „De Beweging" van de maand Mei eene beschouwing hield over de opkomst van de Indische partij in Ned.-Indië).

De rij der zgn. hoofdartikelen wordt besloten door een typisch schetsje van Jhr. W. H. W. de Kock, getiteld: „Barend de Burger", een Christen-Inlander. Overigens de gewone rubrieken: Varia. — Koloniale literatuur. — Maandelijksche revue van brochures enz. — Wetenschap en Industrie. — Maandelijksche bibliographie voor Oost- en West-Indië.

Moederland en Koloniën.

No. III van den loopenden jaargang van het orgaan der vereeniging „Moederland en Koloniën", bevat het rapport der commissie, samengesteld op uitnoodiging van het bestuur dier vereeniging, dd. 18 Maart 1913, ten einde haar oordeel uit te spreken over het verslag der Staatscommissie in zake de opleiding der Europeesche ambtenaren voor den administratieven dienst in Nederlandsch-Indië.

Uit het rapport valt op te maken, dat de commissie (voorzitter de heer P. H. van der Kemp) niet alleen tal van bezwaren tegen de voorgestelde regeling heeft, doch mede dat in eigen boezem op menig punt verschil van meening is blijven heerschen.

Koloniaal Tijdschrift.

Het Juni-nummer brengt de volgende bijdragen: De Inlandsche bestuurshoofden ter Sumatra's Westkust, door L. C. Westenenk (wordt vervolgd). — Landbouwcrediet voor Inlanders op Java. Voordracht, gehouden voor de Ned.-Indische Bestuursacademie, door J. H. Doeve (wordt vervolgd). — De hoed van Gessler, door G. J. P. de la Lavette. (Handelt over de houding van bestuursambtenaren tegenover Chineezen). — Institut Colonial International, door Mr. J. H. Abendanon (Kort verslag van de op 6—8 Mei j.l. te Londen gehouden bijeenkomsten). — Verscheidenheden, door H. D. (De Raad van Indië. — Een man met denkbeelden (S. Ritsema van Eck. — Teekenend). — De Javaansche pers, door Ch. P. J. Blok. Vreemde Koloniën. — Persoverzicht, De Inl. pers, de Ch. pers, door Walbeehm. Begrooting van Ned.-Indië voor het dienstjaar 1913. — Plaat: „Dispereert niet".

De Tropische Natuur.

Het orgaan van de Ned.-Ind. Natuurhistorische vereeniging „De Tropische Natuur", biedt in elke aflevering verschillende populair-wetenschappelijke verhandelingen, die zich aangenaam laten lezen. Uit de jongstr afl. (de 5e van den 2en jaargang) noteeren we: Avondbezoekers (bij de vlinderplaat). — Een en ander over de verspreiding van vruchten en zaden (vervolg). — De witte rijstvogel met afb.). — Sawahplanten. — Kleine mededeelingen. — Vragenbus. Enz.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 22: Handelsvereeniging te Semarang, jaarverslag over 1912. — Handelsvereeniging te Medan, jaarverslag over 1912. — Indisch Genootschap. — Het aanleggen van de eerste bemestingsproeven bij cacao en koffie. — De opheffing der gouvernements koffiecultuur op Java. — Invoer der voornaamste handelsartikelen op Java en Madoera. — Kultuurberichten (Java-jute. — Klappercultuur in Atjeh. Enz.). — Kleine mededeelingen (Hulde aan den heer J. Nienhuis, den pionier van Deli. Enz.). — Verkeerswezen (De spoorwegaanleg in Zuid-Sumatra. Enz.). — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche rubrieken.

Weekblad voor Indië.

Met betrekking op Indië bevat No. 3 van het Weekblad de volgende bijdragen: Het huidig Turkije, de Islam en Ned.-Indië, door M. van Geuns. — De misdaad in Nederlandsch-Indië (vervolg). — Het Indische huis op de tentoonstelling De Vrouw 1813—1913 (met afb.). — Een trouwe landsdienaar (F. Strunz), door v. D. (met portret). — De langste stationskap van Java, door A. Koorevaar (met afb.). — Mevrouw Martin Kalff—de Hall (met portret). — Patjet. Roman uit de wereld der zaakwaarnemers en der Indische bergen (vervolg).

Leeszaal Laan van Meerdervoort 187.

Bat. Nieuwsblad t/m 14 Mei; De Locomotief en Het Soer. Handelsblad t/m 13 Mei; De Sum. Post t/m 16 Mei; De Sum. Bode en Tjahaja Sum. t/m 15 Mei; Weekblad voor Indië t/m 4 Mei; De Banier t/m 9 Mei; De Bandelier t/m 31 Mei; Handelsberichten v/h Min. van Landb. 29 Mei; De Ind. Mercuur, De Ind. Gids, Neerlandia en Kol. tijdschrift t/m 3 Juni; Tijdschrift der Mij. voor Nijverheid; Publicaties v/h N.-I. Landbouw-Syndicaat; Archief v/d Suikerindustrie in N.-I.; Rapport v/d Staatscommissie, ingesteld bij K. B. van 13 Oct. 1910 No. 21; Brochures enz.

MEDEDEELINGEN.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging.

Een nieuwe afdeeling Groningen.

Mochten wij in den aanvang van dit jaar met vreugde berichten, dat eene afdeeling onzer Vereeniging te Haarlem was tot stand gekomen, thans hebben we een niet minder blijde gebeurtenis bekend te maken, nl. de geboorte eener afdeeling te Groningen. Dit feit is te meer verblijdend, aangezien reeds vroeger te dier plaatse eene afdeeling heeft bestaan, die evenwel in 1906 werd opgeheven.

De meerdere belangstelling, die in de laatste jaren de koloniën in het moederland mogen genieten, is oorzaak, dat thans te Groningen — dank zij het initiatief van den heer B. J. Haga — wederom een afdeeling kon worden gecreëerd, terwijl er verschijnselen zijn, die met recht mogen doen verwachten, dat deze niet de minste onder hare zusteren zal zijn.

Terwijl de vroegere afdeeling nimmer meer dan een kleine 20 leden heeft gehad, is thans het ledental reeds gestegen tot bij de 50; voorts doen de namen van de bestuursleden het beste van de nieuwe afdeeling verwachten.

Op de oprichtingsvergadering van 6 dezer werd dat bestuur samengesteld als volgt:

Prof. J. F. van Bemmelen, voorzitter;
B. A. Kwast, secretaris-penningmeester;
Prof. Mr. Ph. Kleintjes;
Prof. Dr. C. A. Verrijn Stuart;
H. Zondervan.

Vereeniging OOST en WEST

Afdeeling 's-GRAVENHAGE.

Aan het **Bureau LAAN VAN MEERDERVOORT 187**, zijn van **10—12** en van **2—4** uur inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken.

Men kan die inlichtingen ook per brief vragen aan den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer G. C. A. DE WITT, **Reinkenstraat 56.**

Eene dame voor het geven van lessen in de Eng. taal.

Twee dames voor het geven van lessen in de Fransche, Duitsche en Engelsche taal; waarvan éene met hoofdacte middelb. Engelsch en Lager Fransch en Duitsch.

Jonge Dame (diploma Zang en Muziek) voor hulp in huishouden en les geven aan kinderen.

Een heer, oud-onderwijzer Kweekschool voor Inl. onderwijzers, voor het geven van lessen in de Mal. taal.

Twee dames voor het geven van lessen in teekenen en schilderen.

Twee dames v. vioollessen, ook aan eerstbeginnenden

Vier jonge dames voor kinderjuffrouw naar Indië, waaronder twee die reeds in Indië waren.

Eene jonge dame, bekend met moderne talen, voor machineschrijven en stenographie.

Jongedame, diploma boekhouden en Engelsche handelscorrespondentie en bekend met machineschrijven en stenografie.

Dame, m. l., prot., West-Indische, voor gezelschap bij oude dame of voor waarnemen huishouding.

Acht dames en één heer voor pianolessen

Jonge wed., verpleegster, om met familie, voor toezicht kinderen of verpleging ziekelijke dame, de reis mee naar Indië te maken.

Drie Dames voor waarneming huishouding, ook bij oude dame of heer.

Eene Dame voor zanglessen.

Twee heeren voor het geven van lessen in Maleisch en Javaansch, waarvan één ook in Indisch Staatsrecht.

Eene Dame v/h. geven v. lessen aan spraakgebrekkigen.

Eene dame voor 't geven van lessen in de Fransche taal

Eene Dame voor administratieve werkzaamheden.

Twee bekw. linnennaaisters, waarvan een uit naaien gaat van 9—5 uur.

Gep. O.-I. ambt. voor „schrijven van schetsen in Holl. en Ind. bladen (tijdschriften) over Ned. b.v. Friesche en Ind. onderwerpen van verschillenden aard".

Dame voor ademgymnastiek en hygiënisch spreken.

Beschaafd jong meisje voor hulp aan kinderen om de reis naar Indië mee te maken, liefst in 't najaar.

☞ Indische dienstboden kunnen zich aangeven in **LAAN v. MEERDERVOORT 187** voor eene verandering van dienst, of een dienst bij een naar Indië terugkeerende familie; hetzij schriftelijk of mondeling; Voor eene voorloopige opname tot het tijdstip van weder in dienst treden bestaat geen gelegenheid.

Leden van O. en W., geen direct belangh. worden verzocht zoo noodig hunne hulp hierin te willen verleenen.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen.

A. H. J. G. WALBEEHM, Obrechtstraat 363, 's-Gravenhage,	Javaansch.
D. A. P. KOK, Edisonstraat 58, 's-Hage,	Maleisch } gediplomeerd.
W. F. H. EPKE, v. Slingelandtstraat 151, 's-Hage,	Javaansch en Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden,	Javaansch. Maleisch. Madoereesch.
H. TH. KAL, Schiedamsche Singel 83, Rotterdam,	Javaansch. Madoereesch.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17, Den Haag,** zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. **Jaarverslag der Vereen. 1911, geldelijke verantwoording van het Hoofdbestuur over het jaar 1911, enz.**

en

Opgave van de Eereleden, de samenstelling der verschillende besturen en commissies

Prijs: 1 exemplaar f 0.20 en f 0.03 frankeerkosten.

b. **Een Boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn,**

door J. H. en H. B.

Prijs: 1 exemplaar f 0.10, 50 ex. f 2.80;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 2.20 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

c. Onze Oost II: **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,**

door T. J. BEZEMER.

Prijs: 1 exemplaar 5 cent, 50 ex. f 2.—;

voor Departementen en Leden der *Maatschappij tot Nut van het Algemeen* **f 1.55 per 50 ex.**, plus 25 cent voor frankeerkosten.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging *„Oost en West"*, **Heulstraat 17,** de Firma MARTINUS NIJHOF, **Lange Voorhout 9, Den Haag,** en andere Boekhandelaren zijn verkrijgbaar:

a. **Onze West:**

I. De Kolonie Suriname, door REMAN IRÜS;

II De Kolonie Curaçao, door M. VICTOR ZWIJSEN, Oud-Rector van het Colegio „Santo Tomás" te Curaçao.

Prijs per exemplaar f 0.25 en f 0.03 frankeerkosten.

b. Staats- en partic. betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.**
Prijs: f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke ambtenaar in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.15 per exemplaar en f 0.01 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.40 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs f 0.20 per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten voor den Nederlandschen arts in Nederl.-Indië.**
Prijs: f 0.25 per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

N.V. DE HAAN's Bioscope-Theaters
„OLYMPIA-THEATER"
ELITE BIOSCOPE
PRINS HENDRIKPLEIN 3 - Telefoon 6295

ELKE WEEK
SCHITTEREND AFWISSELEND PROGRAMMA
Woensdag, Zaterdag en Zondag MATINÉE.
ENTREE: 50 en 25 Cent voor de MATINÉE'S, f 1.—, f 0.75, f 0.50 en f 0.30 voor de AVOND-VOORSTELLINGEN.

VACANT

Vestigt U in ARNHEM of OMSTREKEN
VELP - STEEG - ELLECOM - DIEREN - OOSTERBEEK - HEELSUM - RENKUM
Inlichtingen gratis Bureau V. V. V. Stationsplein 15, ARNHEM en bij de Secretarissen der verschillende V.V.'s.



VRAAGT Krul's HOPJES.

VRAAGT Krul's CHOCOLADE.

VRAAGT Krul's BONBONS.

Brengt een bezoek aan BOEATAN

VACANT

Indisch Restaurant
Vereeniging „OOST EN WEST"
LAAN v. MEERDERVOORT 187
Telephoon 2655.
INDISCHE KOKKIE
GROOTE VERSCHEIDENHEID VAN
OOSTERSCHE GERECHTEN.
ZORGZAME EN ZINDELIJKE BEREIDING VERZEKERD.
BILLIJK TARIEF.
TJOBALAH SATOE KALI,
TEMTOENANTI DATANG KEMBALI
Diners vanaf f 1.50.
Plat du Jour à f 1.75.
Uitzending van allerlei Schotels en Gebakken met verhooging van bezorgloon.

GALERIES MODERNES
I. DE VRIES
DEN HAAG - Hoogstraat 4
TELEFOON 815.
SPECIALITEIT IN
GEGARNEERDE EN ONGEGARNEERDE
DAMESHOEDEN
ENORME SORTEERING BILLIJKE PRIJZEN

GROBBE - COMESTIBLES.
Bankastraat - Fr. Hendriklaan - Theresiastraat.

VACANT

GRANDS MAGASINS
A LA BELLE DENTELLIÈRE
156 NOORDEINDE - DEN HAAG

Echte Kanten en Kunstnaaldwerken

Bezichtiging geheel vrij
Geopend van Maandag tot Vrijdag

KANTEN VOOR KABAYA'S
WASCHECHTE LINTEN



INSCHRIJVINGSBILJET.

Ondergeteekende wenscht in te schrijven ***voor het hulp- of ondersteuningsfonds der Vereen. „Oost en West": f*** ....

NAAM: WOONPLAATS:

....

Inzenden aan het Hoofdbureau van „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag.

Firma J. M. J. VAN WIELIK,
Noordeinde 9 en Hartogstraat 1,
LEVERANCIERS VAN
BINNEN- EN BUITENLANDSCHE DECORATIËN EN ORDELINTEN
's-GRAVENHAGE.

A. A. BOLT = CONFISEUR PATISSIER
HOFLEVERANCIER.
BANKASTRAAT 4c, 4d, 4e, 4f -:- 's-GRAVENHAGE.
ECHTE INDISCHE SPEKKOEK.
Ook verkrijgbaar in „BOEATAN", Heulstraat 19.

VACANT

VACANT

NEDERLANDSCHE ELECTRISCHE OXIGENOL of NATUUR WASCH-, BLEEK- en STRIJKINRICHTING.
INGERICHT VOLGENS DE EISCHEN DES TIJDS
J. NIEUKERKE, van Diemenstraat 87.
OXIGENOL is zuurstof, vervangt CHLOOR.
Volgens Dr. FURNEÉ's Scheikundige verklaring geheel onschadelijk. Tast de Vezel van het te wasschen Goed niet aan. Ook niet schadelijk voor Gekleurde of Witte Goederen.
Apreteeren van alle soorten GORDIJNEN. Wasschen van DEKENS en SPREIEN.



Fournisseurs de S. M. la Reine. Fournisseurs de S. M. la Reine Mère.

Specialité de SOIÉRIES.

Lainages, Cotons, Dentelles.

ROBES MI-CONFECTIONNÉES,
Dentelles de Bruxelles Véritables.

Téléphone 2155.

Maison de Nouveautés
Compagnie Lyonnaise
9 Kneuterdijk
LA HAYE.

Gevestigd:
Mevrouw B. Swaab-de Vries
Leerares in Solozang en Stemvorming.
Valkenboschlaan 113, DEN HAAG. Telefoon 3586.
SPREEKUREN WOENSDAGS VAN 3—5 UUR.



GENEALOGISCH-HERALDISCH BUREAU
CARL KÖFFLER
's-GRAVENHAGE OBRECHTSTRAAT 181.
Belast zich met:
1e. het verstrekken van inlichtingen op het gebied van geslachts-, wapen- en zegelkunde in den uitgebreidsten zin;
2e. het nasporen van familiebetrekkingen, zoowel binnen- als buitenslands;
3e. het opsporen van familiewapens en zegels;
4e. het samenstellen van zoo volledig mogelijke geslachtsregisters en het opmaken van kwartierstaten onder overlegging der authentieke bewijsstukken;
5e. het bijeenbrengen der benoodigde wettelijke stukken ter eventueele erkenning, inlijving, of verheffing in den Nederlandschen Adelstand, alsook tot het officieel verkrijgen van naamsverandering;
6e. het oplossen van onbekende wapens;
7e. het teekenen en schilderen van hoofd-, alliantie- en kwartierwapens, zoowel op papier als perkament, paneel, enz.
8e. het ontwerpen en leveren van ex-libris.
Redactie en Administratie van „Het Zoeklicht voor Genealogie en Heraldiek".